

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **E. S.**, zomrelej **X.**, naposledy bývajúcej v **S.**, proti odporkyni **S.**, **a.s.**, so sídlom v **B.**, **o uloženie povinnosti uverejniť opravu, odpoveď a zaplatiť peňažnú náhradu vo výške 9 958 €**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 6 C 311/2009, o dovolaniach **E. S.**, **J. S.** a **M. S.**, všetkých bývajúcich v **S.**, zastúpených **M. s.r.o.**, so sídlom v **M.**, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 31. januára 2012 sp. zn. 4 Co 13/2012, takto

r o z h o d o l :

Dovolania **o d m i e t a .**

Odporkyni náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava V (súd prvého stupňa) uznesením zo 7. júna 2011 č.k. 6 C 311/2009-68 konanie zastavil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Zároveň rozhodol, že prostredníctvom Daňového úradu Pezinok vracia spoločne a nerozdielne súdny poplatok vo výške 754,87 € dedičom navrhovateľky **J. S.**, **E. S.** a **M. S.**, všetkým bývajúcim v **S.**. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že navrhovateľka sa v konaní domáhala uverejnenia opravy a odpovede v zmysle zákona č. 167/2008 Z.z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „tlačový zákon“) a že v priebehu konania (**X.**) zomrela. Zdôraznil, že právo na opravu a odpoveď podľa tlačového zákona je rovnako ako právo na ochranu osobnosti v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka právom osobnej povahy, ktoré zaniká smrťou a neprechádza na dedičov. Osobám uvedeným v § 15 O.s.p. však vzniká originálne právo na ochranu osobnosti smrťou fyzickej osoby, do práv ktorej bolo zasiahnuté. Mal za to, že ak dedičia žalobkyne (jej pozostalý manžel a synovia) chcú toto právo využiť, musia samostatne uplatniť

svoj návrh na súde. S poukazom na uvedené súd prvého stupňa konanie podľa § 107 ods. 1 O.s.p. zastavil.

Krajský súd v Bratislave (odvolací súd) na odvolanie J. S. a E. S. uznesením z 31. januára 2012 sp. zn. 4 Co 13/2012 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil a odporčyni náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd skonštatoval, že súd prvého stupňa pri zastavení konania pre stratu spôsobilosti byť účastníkom konania postupoval v súlade s platnou právnou úpravou. Mal za to, že v danej veci ďalšiemu pokračovaniu v konaní bráni uplatnené právo, ktoré zaniká smrťou fyzickej osoby a neprechádza na dedičov, pretože tieto práva majú povahu osobnostných práv a ako také nie sú predmetom dedenia. Poukázal na § 10 ods. 5 tlačového zákona, ktorý výslovne stanovuje, že právo na opravu a odpoveď po smrti fyzickej osoby patrí osobám blízkym, čo znamená, že blízkej osobe dáva právo nové a má ten dôsledok, že blízka osoba nevstupuje do práv a povinností zomrelej osoby, ako je tomu v prípade dedenia. Návrh týchto osôb nemôže byť však uplatnený v konaní vedenom o návrhu, ktorý podala ešte za svojho života navrhovateľka. Iniciovať nové konanie, ktorého obsah z pohľadu zásahu tlače do osobnostných práv je zhodný s obsahom práva, ktorý patril zosnulému účastníkovi, je preto možné iba po zastavení konania. Tieto osoby by inak toto právo vôbec nemali a ani by ho nemohli uplatniť. Pre úplnosť odvolací súd dodal, že smrťou oprávnenej osoby zaniká aj právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pretože táto mala byť poskytnutá za účelom zmiernenia a vyváženia ňou utrpenej nemajetkovej ujmy, inak by pri opačnom výklade toto právo už nadobudlo majetkovú povahu a v konečnom dôsledku by už ani nemohlo slúžiť stanovenému cieľu. Ak by určitú ujmu mali pociťovať osoby uvedené v § 15 Občianskeho zákonníka, môžu si uplatniť náhradu nemajetkovej ujmy za seba, za svoje znášanie dôsledkov vyplývajúcich zo zásahu do práv zosnulej osoby.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podali dovolania E. S., J. S. a M. S.. Navrhli v nich napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na nové konanie. Poukazovali na to, že v predmetnom konaní nejde o uplatňovanie práva na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ale práv na opravu, na odpoveď a na primeranú finančnú náhradu v zmysle tlačového zákona, tvrdiac, že ide o nároky, ktoré sa neviažu len na osobu navrhovateľky, ale prechádzajú na dedičov. Právny názor odvolacieho súdu, že ustanovenie § 10 ods. 5 tlačového zákona (účinného do 31. augusta 2011) výslovne stanovuje, že právo na opravu a odpoveď po smrti fyzickej osoby patrí osobám blízkym, čo znamená, že

blízkej osobe dáva právo nové a má ten dôsledok, že blízka osoba nevstupuje do práv a povinností zomrelej osoby, považovali dovolatelia za nesprávny. Argumentovali, že v danom prípade by blízke osoby reálne nemohli iniciovať nové konanie, nakoľko už uplynuli prekluzívne lehoty určené v ustanovení § 10 ods. 3 tlačového zákona (v znení účinnom do 31. augusta 2011). Pokiaľ by bolo úmyslom zákonodarcu kreovať pre blízke osoby zosnulej osoby nové - originárne právo na využitie postupu v zmysle § 10 ods. 2 tlačového zákona, potom by im celkom zrejme určil lehotu na uplatnenie ich práva tak, že by počiatok jej plynutia viazal na smrť osoby dotknutej obsahom vydananej periodickej tlače alebo zverejneného agentúrneho spravodajstva. Tvrdili, že ak by aj v danej veci boli dôvody na zastavenie konania v časti návrhu navrhovateľky na uverejnenie opravy a odpovede, v žiadnom prípade nemohli byť splnené dôvody na zastavenie konania v časti priznania primeranej finančnej náhrady za nesplnenie povinnosti vydavateľa periodickej tlače, ktorá má povahu sankcie, nakoľko sa ňou má reparovať porušenie zákona, pričom beneficiantom peňažného plnenia je ex lege priamo osoba, ktorá o uverejnenie opravy a odpovede neúspešne žiadala. Z uvedených dôvodov považovali dovolaním napadnuté rozhodnutie za svojvoľné, právne neobhájiteľné a v ňom obsiahnutý výklad § 10 tlačového zákona za nelogický, majúc za to, že odvolací súd neposúdil celý komplex okolností relevantných pre rozhodnutie o zastavenie konania.

Odporkyňa sa k dovolaniam nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolania podali oprávnené osoby.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 240 ods. 1 prvej vety O.s.p. účastník môže podať dovolanie do jedného mesiaca od právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na súde, ktorý rozhodoval v prvom stupni. Z citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu môže podať *účastník konania*.

Aby dovolanie malo právne účinky, t.j. aby na jeho základe vznikli procesné vzťahy, s ktorými ráta Občiansky súdny poriadok, musí vyhovovať požiadavkám, ktoré tento predpis stanovuje. V ustanovení § 240 ods. 1 prvej vete O.s.p. sa stanovuje, že subjektom legitimovaným na podanie dovolania je *účastník*. Na podanie dovolania je teda procesne legitimovaný subjekt, ktorý bol účastníkom konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozhodnutím odvolacieho súdu.

V prejednávanvej veci sa navrhovateľka svojim návrhom podaným v zmysle § 10 ods. 2 a 4 tlačového zákona domáhala, aby súd uložil odporkyňi povinnosť uverejniť opravu, odpoveď a zaplatiť jej peňažnú náhradu v celkovej výške 9 958 €. Ide tu teda o sporové konanie, ktorého okruh účastníkov vymedzuje Občiansky súdny poriadok v § 90 tak, že sú nimi navrhovateľ (žalobca) a odporca (žalovaný). V zmysle tohto ustanovenia /vymedzenia/ sa účastníctvo v konaní zakladá čisto procesným spôsobom, pretože závisí výlučne od údajov obsiahnutých v návrhu na začatie konania (žalobe). Za navrhovateľa (žalobcu) sa považuje ten, kto podal na súde návrh na začatie konania (žalobu) a zároveň v ňom vyjadril svoju vôľu vystupovať ako žalujúca strana v spore. Odporcom (žalovaným) je ten, koho navrhovateľ (žalobca) za takéhoto účastníka označil vo svojom návrhu (žalobe).

Z kontextu dovolania vyplýva, že dovolatelia vyvodzujú svoje účastníctvo v konaní z procesného nástupníctva po zomrelej navrhovateľke, tvrdiac, že k nemu došlo v dôsledku univerzálnej sukcesie, nakoľko sú jej dedičmi, resp. že vstúpili do práv navrhovateľky uplatňovaných v konaní ako jej blízke osoby v zmysle § 10 ods. 5 tlačového zákona (v znení účinnom do 31. augusta 2011). S týmito ich názormi sa ale dovolací súd nestotožňuje.

Podľa § 7 ods. 1 tlačového zákona ak periodická tlač alebo agentúrne spravodajstvo obsahuje nepravdivé skutkové tvrdenie o osobe, na základe ktorého možno osobu presne určiť, má táto osoba právo žiadať o uverejnenie opravy nepravdivého skutkového tvrdenia. Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní opravu uverejniť bezodplatne.

Podľa § 7 ods. 2 tlačového zákona žiadosť o uverejnenie opravy sa musí doručiť vydavateľovi periodickej tlače alebo tlačovej agentúre do 30 dní odo dňa vydania periodickej tlače alebo zverejnenia agentúrneho spravodajstva, ktoré obsahuje nepravdivé skutkové tvrdenie, inak právo na opravu zaniká.

Podľa § 8 ods. 1 tlačového zákona (v znení účinnom do 31. augusta 2011) ak periodická tlač alebo agentúrne spravodajstvo obsahuje skutkové tvrdenie, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby, na základe ktorého možno osobu presne určiť, má táto osoba právo žiadať uverejnenie odpovede. Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní odpoveď uverejniť bezodplatne; právo na opravu týmto nie je dotknuté.

Podľa § 8 ods. 2 tlačového zákona (v znení účinnom do 31. augusta 2011) žiadosť o uverejnenie odpovede sa musí doručiť vydavateľovi periodickej tlače alebo tlačovej agentúre do 30 dní odo dňa vydania periodickej tlače alebo zverejnenia agentúrneho spravodajstva, ktoré obsahuje skutkové tvrdenie podľa odseku 1, inak právo na odpoveď zaniká.

Podľa § 10 ods. 2 tlačového zákona ak vydavateľ periodickej tlače alebo tlačová agentúra neuverejnia opravu, odpoveď alebo dodatočné oznámenie vôbec alebo ak nedodržia niektorú z podmienok na ich uverejnenie, rozhodne o povinnosti uverejniť opravu, odpoveď alebo dodatočné oznámenie *na návrh osoby, ktorá o ich uverejnenie vydavateľa periodickej tlače alebo tlačovú agentúru požiadala*, súd.

Podľa § 10 ods. 4 tlačového zákona (v znení účinnom do 31. augusta 2011) ak vydavateľ periodickej tlače alebo tlačová agentúra neuverejnia opravu, odpoveď alebo dodatočné oznámenie vôbec alebo ak nedodržia niektorú z podmienok na ich uverejnenie, má *osoba, ktorá o ich uverejnenie vydavateľa periodickej tlače alebo tlačovú agentúru požiadala*, právo na primeranú peňažnú náhradu od 50 000 Sk do 150 000 Sk. Nárok na primeranú peňažnú náhradu možno uplatniť na súde spolu s návrhom podľa odseku 2.

Podľa § 10 ods. 5 tlačového zákona (v znení účinnom do 31. augusta 2011) právo na opravu, právo na odpoveď alebo právo na dodatočné oznámenie patrí po smrti fyzickej osoby blízkym osobám.

Podľa § 19 O.s.p. spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

Podľa § 107 ods. 1 O.s.p. ak účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd posúdi podľa povahy veci, či má konanie zastaviť alebo prerušiť alebo či môže v ňom pokračovať.

Žiadosť o uverejnenie opravy ako aj žiadosť o uverejnenie odpovede v zmysle § 7 ods. 1 a § 8 ods. 1 tlačového zákona, pokiaľ sú uplatňované fyzickou osobou, predstavujú špecifické právne prostriedky, ktoré sú určené na ochranu proti nepravdivým skutkovým tvrdeniam o konkrétnej fyzickej osobe, resp. skutkovým tvrdeniam dotýkajúcim sa jej cti, dôstojnosti alebo súkromia, zverejneným v periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve. Z uvedeného je zrejmé, že v konečnom dôsledku predmetom právnej ochrany v prípade práv na opravu a odpoveď sú práve spomínané osobnostné práva fyzickej osoby (pri práve na opravu to však nie je zákonnou podmienkou), ku ktorých porušeniu došlo v súvislosti so zneužitím práva na slobodu prejavu periodickou tlačou alebo agentúrnym spravodajstvom. Je treba tiež prihliadnuť na to, že v spomenutých ustanoveniach tlačový zákon priznáva aktívnu legitimáciu na uplatňovanie práva na opravu a práva na odpoveď voči vydavateľovi periodickej tlače alebo tlačovej agentúre len osobe, ktorá bola neoprávneným zásahom dotknutá. Z týchto dôvodov možno podľa názoru dovolacieho súdu konštatovať, že práva na opravu a odpoveď garantované tlačovým zákonom (obdobne ako právo na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka) sú právami výlučne osobnej povahy, ktoré smrťou dotknutej fyzickej osoby zanikajú a neprechádzajú na jej dedičov (porovnaj m.m. R 53/1996). Stojí za pripomenutie, že k rovnakému záveru dospela v minulosti súdna prax v súvislosti s právom na opravu nepravdivých údajov podľa predchádzajúceho zákona č. 81/1996 Zb. o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch (k tomu porovnaj R 95/1998).

Tlačový zákon v § 10 ods. 5 (v znení účinnom do 31. augusta 2011) výslovne ustanovuje, že po smrti fyzickej osoby patria práva na opravu a odpoveď jej blízkym osobám. Ide tu o samostatné originálne práva blízkych osôb, ktoré im vznikajú priamo zo zákona (ex lege) nezávisle od ich dedičského práva, a to bez ohľadu na to, či k neoprávnenému zásahu došlo počas života fyzickej osoby alebo až po jej smrti. Aby si blízke osoby mohli uplatniť svoje práva podľa tlačového zákona voči vydavateľovi periodickej tlače alebo tlačovej agentúre, musia im najprv vzniknúť; v prípade tých práv, u ktorých už uplynuli prekluzívne lehoty, pravdaže, k vzniku práva blízkych osôb na posmrtnú ochranu fyzickej osoby /práva na opravu, práva na odpoveď alebo práva na dodatočné oznámenie/ už dôjsť

nemôže. Smrťou fyzickej osoby dotknutej neoprávneným zásahom jej práva osobnej povahy zaniknú: súčasne so zánikom práv na opravu, odpoveď alebo dodatočné oznámenie zanikne aj s nimi späť právo požadovať na súde primeranú peňažnú náhradu podľa § 10 ods. 4 tlačového zákona, pretože táto predstavuje sankciu voči vydavateľovi periodickej tlače alebo tlačovej agentúre za porušenie povinnosti uverejniť opravu, resp. odpoveď alebo dodatočné oznámenie a nárok na ňu sa viaže s dotknutou fyzickou osobou, ktorá o ich uverejnenie tieto subjekty požiadala. Tieto práva sú teda výlučne osobnej povahy a smrťou dotknutej fyzickej osoby neprechádzajú na jej dedičov. Z podaného potom vychodí, že v prípadoch, keď k zániku spomínaných práv v dôsledku smrti dotknutej fyzickej osoby - navrhovateľa dôjde v priebehu súdneho konania, súd musí v zmysle § 107 ods. 1 O.s.p. konanie pre nedostatok (stratu) spôsobilosti byť účastníkom konania u navrhovateľa zastaviť; samostatné právo na postmortálnu ochranu v zmysle tlačového zákona poskytnuté blízkym osobám nemožno vykladať ako ich právne nástupníctvo po zomrelej fyzickej osobe v súdnom konaní.

V posudzovanej veci sa navrhovateľka ako osoba dotknutá neoprávneným zásahom domáhala voči odporkyni v zmysle § 10 ods. 2 tlačového zákona realizácie svojich práv na opravu a odpoveď, ako aj primeranej peňažnej náhrady podľa § 10 ods. 4 tlačového zákona, v priebehu konania pred súdom prvého stupňa avšak zomrela. Smrťou navrhovateľky jej práva na opravu a odpoveď ako práva majúce osobnú povahu vrátane práva na primeranú peňažnú náhradu zanikli bez toho, aby prešli na jej dedičov; blízke osoby (podľa § 116 Občianskeho zákonníka sem patrí príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu) nevstúpili do procesného postavenia navrhovateľky v tejto právnej veci. Je nutné ešte dodať, že tým nie je dotknutá postmortálna ochrana osobnosti navrhovateľky v zmysle § 15 Občianskeho zákonníka.

So zreteľom na uvedené zistenia a prijaté závery Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že dovolatelia nie sú účastníkmi konania v prejednávanej veci, preto ich dovolania podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p. odmietol ako podané niekým, kto naň nie je oprávnený.

V dovolacom konaní neboli dovolatelia úspešní, preto právo na náhradu trov konania vzniklo odporkyni ako účastníčke konania (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142

ods. 1 O.s.p.). Keďže odporkyňa si ich náhradu neuplatnila (§ 151 ods. 1 prvá veta O.s.p.), súd jej náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. októbra 2014

JUDr. Milan D e á k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková

